

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПРИРОДНОГО АГРОВИРОБНИЦТВА В ЄС: ДОСВІД НІМЕЧЧИНИ

А.С. Кобець, професор, д.н. з держ.упр.
Ю.І. Грицан, професор, д.б.н.
Л.І. Катан, професор, д.е.н.
Ю.С.Амеліна, асистент
Дніпропетровський державний
аграрно-економічний університет

Природне агровиробництво є системою управління сільськогосподарським виробництвом, яке спрямовано на забезпечення збалансованого розвитку сільського господарства, високої якості продукції та використання процесів, які не завдають шкоди навколишньому середовищу, зокрема, людині, рослинам і тваринам [1].

У 2014 році споживачі екологічно безпечної продукції ЄС витратили понад 22 млрд. євро. ЄС продовжує бути лідером в натуральному сільському господарстві завдяки високому споживацькому попиту і ефективній державній підтримці такого виробництва. Близько 12% світових виробників натуральних продуктів – 260 000 – розташовані в ЄС. У 2014 році вони обробляли понад 10 мільйонів гектарів сільськогосподарських земель. У структурі ринку екологічно безпечної продукції ЄС Німеччина має найбільшу частку (7,6 млрд. євро), друге місце займає Франція (4,4 млрд. євро), а далі – Сполучене Королівство (2,1 млрд. євро) і Італія (2 млрд. євро) [2].

В останні роки, незважаючи на економічну кризу і той факт, що натуральні продукти є дорожчими, ніж звичайні, все більше і більше споживачів починають споживати їх постійно. Однак, у 2014 році обсяг європейського ринку екологічно безпечної продукції збільшився на 6% у порівнянні з 2013 роком, що на 2% нижче від запланованого рівня. Експерти припустили, що потенційні споживачі можуть бути

мало поінформовані про якість харчових продуктів, технології виробництва і походження продуктів. Соціальне опитування про природне агровиробництво, що було проведене під егідою Європейської комісії в 2014 році, зібрало близько 45000 учасників. Воно виявило стурбованість опитуваних про стан навколишнього середовища при веденні натурального сільського господарства і показало, що споживачі бажають мати більше зрозумілої інформації про екологічно безпечні стандарти (86%) і про систему управління та контролю у такому агровиробництві (58%). У результаті проведення опитування було вирішено розробити нову інформаційну кампанію про продукцію природного агровиробництва.

ЄС контролює виробництво та обіг натуральної продукції, що виробляється в країнах-членах ЄС, а також імпортованої з третіх країн. Така продукція може бути імпортована з-за меж ЄС тільки у тому випадку, якщо правила щодо натурального виробництва та контролю у країні-експортері еквівалентні правилам ЄС. Нині такі правила є у Аргентині, Австралії, Канаді, Коста-Ріці, Індії, Ізраїлі, Японії, Кореї, Новій Зеландії, Тунісі, Швейцарії та США. Всі інші країни, які не є членами ЄС, повинні мати сертифікати незалежних органів приватного контролю, затверджені Європейською комісією.

Сьогодні Німеччина є другим за величиною ринком екологічно безпечної продукції світу і перспективним для іноземних експортерів органічних продуктів, особливо горіхів, овочів та фруктів. Обсяг ринку цієї продукції Німеччини в 2014 році досягнув 7 млрд. євро, це майже третина загального обсягу продажів натуральних продуктів харчування в Європейському Союзі і близько 4% від загального обсягу продажів продуктів харчування в Німеччині.

Починаючи з 2000 року, обсяги реалізації натуральних продуктів харчування в Німеччині зросли більш, ніж у три рази, але внутрішнє виробництво не встигає за такими темпами зростання попиту. Задоволення високого рівня попиту все частіше відбувається за рахунок збільшення імпорту. Зростання частки імпорту на ринку екологічно безпечної сільськогосподарської продукції зумовлено цілою низкою чинників, у тому числі, завдяки підвищенню цін на звичайні продукти, високим цінам на оренду земель сільськогосподарського призначення, а також через невизначеність державної фінансової підтримки природного землеробства. Крім того, багато популярних натуральних продуктів не можуть бути вироблені в Німеччині через кліматичні умови.

Продаж натуральних продуктів харчування в Німеччині здійснюється одночасно і традиційними продуктовими роздрібними

компаніями, і спеціалізованими продуктовими магазинами. Традиційні магазини та супермаркети продають приблизно половину від загального обсягу натуральних продуктів, відповідно, приблизно половина такої продукції реалізується у відповідних магазинах роздрібної торгівлі і спеціалізованих торгових точках, таких як: пекарні, м'ясні лавки, фруктові та овочеві магазини, відкриті фермерські ринки.

За оцінками експертів в Німеччині існує більше 2400 роздрібних магазинів екологічно безпечних продуктів харчування, але тільки одна мережа - "Denn's" має магазини по всій території країни. Інші великі мережі є регіональними або обмежується кількома містами [2].

Кількість магазинів найпотужніших 6 мереж за районами їх розміщення, обсяги реалізації натуральної продукції та середній рівень цін на окремі її види наведено відповідно в табл.1, 2.

Таблиця 1

Профілі 6 найбільших компаній-реалізаторів натуральної продукції Німеччини станом на початок 2015 року

Назва компанії	Обсяг продажів, млн. євро	Кількість магазинів	Розміщення магазинів
Alnatura	407	99	Північна та Західна Німеччина, Берлін, Ганновер
Denn's	214	80	По всій території Німеччини
Basic	137	32	Берлін, Мюнхен, Штуттгарт, Франкфурт
BioCompany	124	44	Берлін, Потсдам, Дрезден, Гамбург
Ebl	64	24	Нюрнберг, Бамберг
SuperBioMarkt	51	23	Північна Вестфалія і Оснабрюк

Джерело:[4, р. 2].

Роздрібні реалізатори натуральних продуктів частіше купують їх оптом у агенцій, що здійснюють закупівлі на національних і іноземних фермах, перевіряють їх якість та забезпечують транспортування до централізованих сховищ. Закупівля прямо на фермах відбувається рідко, оскільки фермери можуть висувати додаткові вимоги, не завжди мають потужності для аналізів та

зберігання продукції чи точної калькуляції її собівартості.

Таблиця 2

**Порівняльна таблиця цін на деякі види натуральних продуктів,
Євро**

Компанія/ продукт	Denn's	Alnatura	Basic	BioCompa- ny
Яблука	3,29/кг	3,29/кг	3,29-3,49/кг	3,29/кг
Сушені сливи	3,99/250 г	1,95/200 г	3,99/250 г	3,99/250 г
Мигдаль	8,49- 9,49/500 г	9,49/500 г	3,90/кг (неочищені й)	7,99/кг
Грецькі горіхи	3,69/100 г (очищені)	2,95/150 г (очищені)	12,90/ кг (неочищені)	7,99/кг (неочищені)

Джерело:[4, с. 3].

Оптовики, що спеціалізуються на реалізації натуральної продукції, навіть можуть мати у своєму штаті досвідчених експертів у харчових продуктах з конкретної країни походження. Крім того, спеціалізовані імпортери мають поглиблені знання імпортерних вимог, таких як сертифікація продукції, маркування та упаковка. Вони також надають послуги по транспортуванню вантажів, їх митному оформленню і розподілу продукції в межах країни [4, с. 5].

Щоб знайти кваліфікованого посередника, ритейлери натуральної продукції часто використовують професійні зв'язки. Участь у німецьких виставках продуктів харчування є перевіреним способом, щоб знайти правильного дистриб'ютора. Необхідно відмітити, що такі заходи полегшують процес налагодження контакту між німецькими реалізаторами продуктів харчування, імпортерами та оптовиками, наприклад, виставки BioFach користуються винятковою репутацією в рамках глобальної натуральної харчової промисловості.

Таким чином, досвід Німеччини переконливо свідчить про наявність позитивних тенденцій щодо зростання обсягів виробництва та споживання екологічно безпечної продукції завдяки своєчасному впровадженню ефективних важелів державного управління та регулювання в галузі природного агровиробництва.

Перелік використаних джерел

1. Willer H. Organic Eprints for Germany [Електронне джерело] / Helga Willer // Country reports. – 2015. – Режим доступу до ресурсу:

www.orgprints.org/view/projects/de.html

2. FAS Berlin [Электронне джерело] // Lebensmittelzeitung. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.usda-mideurope.com/index.php/fas-mid-europe-region>

3. Ministry of Agriculture, Food and Consumer Protection [Электронне джерело] // Organic farming pages. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: www.bmelv.de/SharedDocs/Standardartikel/EN/Agriculture/OrganicFarming/OrganicFarmingInGermany.html

4. Rehder E. Organic food: Helping EU consumers make an informed choice [Электронне джерело] / Erik. Lehder // USDA. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: http://gain.fas.usda.gov/Recent%20GAIN%20Publications/Organic%20Food%20Retail_Berlin_Germany_1-31-2014.pdf